

Những khó khăn trong “tiếng nói của tôi”

Tác Giả: Lê Hữu

Thứ Sáu, 11 Tháng 11 Năm 2011 07:48

“Tôi yêu tiếng nói của tôi từ khi mới ra đời...”,

- Ai phải trách khâu phạm tội?

Câu này nghe được trong cuộc họp của các thầy cô giáo phạm tội dạy tiếng Việt cho trẻ em, bàn về việc tổ chức buổi picnic cho thầy cô và phụ huynh học sinh....Xin miễn phép có một hai ý như thế này:

Thật ra, câu này có sáu chữ thì hai chữ bên phải là tiếng Hán-Việt (“phải trách”, “phạm tội”). Chữ hai, ba chữ cuối trong câu (“khâu”, “phạm tội”) là tiếng chữ “mới”, du nhập “từ Bắc vào Nam” sau năm 1975.

Giá để học sinh nghe được câu này bên cạnh tay phải cô giáo trong lớp:

- “phạm tội” là gì thưa Cô?

- “ph” là uống, “tội” là ăn. “phạm tội” là tiếng Hán-Việt, có nghĩa là “ăn uống”.

- Tiếng Hán-Việt là tiếng gì vậy Cô?

- Là tiếng Hán, tức là tiếng Trung quốc, được theo âm Việt.

- Vậy sao mình không nói “ăn uống”, là tiếng của mình, mà lại nói “m th c” thế à Cô?

- ...

Cô giáo chắc cũng hơi bối rối, và cũng hơi khó trả lời, không lẽ lại nói là “Cô cũng không rõ, nhưng nhiều người đã... nói vậy”. Em học sinh này nói đúng. Tại sao người Việt trong nước, và cả ở ngoài nước, vẫn thích nói “m th c” mà không chịu nói “ăn uống”? Có phải vì nói “ăn uống” nghe phàm tục, nói “m th c” nghe thanh tao và “trí tuệ” (1) hơn chẳng? Trước năm 1975, người Việt miền Nam Việt Nam không nói “Ai phải trách khâu m th c?” mà có nhiều cách nói đến giới hạn và dè dặt hơn, chẳng hạn: “Ai lo về ăn uống?”, hoặc “Chuyện ăn uống ai lo?”, hoặc “Th c ăn, th c uống ai lo?”...

Nếu có phải vay mượn tiếng Hán-Việt hoặc tiếng nước ngoài trong sinh hoạt hàng ngày, trong lúc kho tàng tiếng Việt của chúng ta không thiếu thứ gì thì thật khó mà thuyết phục các em tin được rằng “tiếng Việt giàu và đẹp” như chúng ta vẫn tự hào. (Đã gọi là “giàu” thì tại sao lại phải đi vay, đi mượn nữa!?). Nhưng tiếng Hán-Việt ngày nay và tôi tạm y hoàn toàn không giúp gì được cho việc “giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt” mà ngược lại làm công tác giáo dục trong nước vẫn hô hào, như là một khu vực trong sự phát triển khu vực thu hẹp lại “nói mà không làm”, hoặc “nói mà chẳng làm được gì”, hoặc... “nói vậy mà không phải vậy”.

Nhưng chắc nghĩa kinh điển khá phổ biến đến mức xâm nhập vào các trường dạy tiếng Việt, là nội dung học trò nói đúng, viết đúng trong tình huống “báo tin và phát huy văn hóa dân tộc”. Bên dưới là một ít ví dụ, và các đề nghị nói thế nào cho đúng, rõ nghĩa, dè dặt và “Việt ngữ” hơn (chẳng là câu mẫu, người đã có thể cho những câu khác tốt hơn):

- Thay vì nói: “Cô giáo Mẹ Linh đang lập Năm”, nên nói: “Cô giáo Mẹ Linh dạy lập Năm” (không có... đang, ngói, năm, quách chỉ cần).

- Thay vì nói: “Giáo viên cần soạn giáo án trước khi lên lớp”, nên nói: “Thầy cô cần soạn bài giảng trước khi dạy” (không có... lên, xuống, ra, vào chỉ cần).

- Thay vì nói: “Phụ huynh đăng ký cho con em học Văn tiếng”, nên nói: “Phụ huynh ghi tên (hay ghi danh) cho con em học tiếng Văn”.

- Thay vì nói: “Các em tiếp thu tốt những điều mới”, nên nói: “Các em hiểu những điều mới”.

- Thay vì nói: “Học sinh đi tham quan một xí nghiệp”, nên nói: “Học sinh đi thăm một nhà máy”.

- Thay vì nói: “Ban văn nghệ sẽ tham gia biểu diễn (2) một tiết mục”, nên nói: “Ban văn nghệ sẽ đóng góp một màn diễn”.

- Thay vì nói: “Ban giảng huấn sẽ đưa giáo viên đi xuất các lớp học của giáo viên”, nên nói: “Ban giảng huấn sẽ vào lớp xem thầy cô giảng dạy mà không báo trước”.

- Thay vì nói: “Lớp Văn Lòng chú ý tập trung vào khâu đánh vần”, nên nói: “Lớp Văn Lòng cần dạy các em biết đánh vần”.

- Thay vì nói: “Cô giáo phát hiện em Nga có năng khiếu về môn Văn”, nên nói: “Cô giáo nhận thấy em Nga có khiếu về môn Văn”.

- Thay vì nói: “Các em về nhà tranh thủ ôn tập”, nên nói: “Các em về nhà cố gắng ôn bài”.

- Thay vì nói: “Tuy nhiên đã sao các em tiếp thu tốt”, nên nói: “Hãy hỏi các em hiểu bài”.

- Thay vì nói: “Chúng ta nâng cao chất lượng (3) trong công tác giảng dạy”, nên nói: “Chúng ta dạy sao để các em mau hiểu”.

Trên đây chỉ là một ít trong số khá nhiều câu cú, chữ nghĩa nghe “lạ tai”, tôi miễn Bức “xâm nhập” vào miễn Nam Việt Nam, và “bành trướng” ra tới hai ngoi. Nếu là tình nguyện hay ho, ý nghĩa, làm giàu thêm kho tàng tình Việt thì ta cũng phải nhìn hai hai (1) mà tiếp thu (1), đừng này chỉ thấy chối tai và một óc vì phải và nghe và a cần đoán xem người nói muốn nói cái gì(?).

“Tình Việt còn, nước Việt còn” hoặc “Tình Việt còn, người Việt còn”, đâu ta cũng nghe những câu này, những chữ không phải là từ “tình Việt” quá hoặc của Hán của Việt, của Tàu của ta, chữ nghĩa “giàu” cũng chữ nghĩa “đẹp”, chữ nghĩa “trong” cũng chữ nghĩa “sáng” (chữ nghĩa... tôi mò mò), và chữ cũng không phải là “Tình Việt muôn yêu” mà chúng ta muốn “bỏ ra tiền và phát huy” cho thế hệ hôm nay và ngày mai. Nếu bắt con em chúng ta cần phải nghe mãi những “đồng lập, người lập”, “giáo án giáo trình”, “đăng ký đăng cai”, “tiếp thu tiếp quản”, “đặt xuất đặt kích”, “chữ yêu chữ trị”... thì cần cũng tôi nghĩ và oan uổng cho chúng, vì chúng nào có phải... “khăn quàng đỏ” khăn quàng đen chi chi đâu. Thế thì tình tình, bắt chân vào văn phòng một trưởng Việt ngữ, đặt hai “Bác có đăng ký cho em tham gia đội văn nghệ?”, hoặc “Sau giờ phóng chú có công tác ở phòng giáo dục à?”, chữ phải huynh phải lập lập lập... đặt con đi nơi khác.

Nói cho ngay, tình Việt chỉ cần là phải còn, chỉ một đi đâu đó. Chỉ có đi, đến một lúc nào đó, “tuyệt đối đa số” (1) (hay “tuyệt đối bị phần” (1) tình Việt đâu có “chết lập lập lập lập” (1) như thế chỉ cái “còn” này cần cũng... người.

Đã chịu đội không thấy những “tình Việt mới” này, đã phải lập lập lập lập ra đi thì tôi cứ gì của mà còn tha cái của này sang đây!

“Tôi yêu tình nguyện của tôi từ khi mới ra đời...”, cần mới lập lập lập lập nghe câu hát này là mới lập lập lập lập phân vân tới hai “lưu ‘những kẻ lười biếng trong ngôn ngữ’ này có phải là ‘tình nguyện của tôi’ (và lưu những đứa cháu của tôi có phải ‘yêu’ chúng ‘từ khi mới ra đời’)?” Nếu không, chúng phải có một cái tên gì chỉ? Tôi đến tình Việt gần đây và có thêm một từ ngữ mới: “tàu lùn”, đặt để nh nghĩa là “tàu Trung quốc”. Để cho dễ gọi, tôi cũng muốn đặt tên cho những “kẻ lười biếng” này là “tàu lùn”. Tôi nghĩ tới các biện pháp nhằm để phó vớ các tàu lùn, ta cũng cần để cao cần nh giác để “phát hiện” (1) kịp thời những tàu lùn lùn lùn, trà trộn, xâm nhập vào phần đất “Tình Việt muôn yêu” của chúng ta. Những những loài của xấu, cần để rồi khó để trong vớ nhà, chỉ khi nào tôi ng không để nh những “tàu lùn” thế này đi chỉ khác chỉ, chỉ khi nào không còn những volunteers tiếp tục truy bắt chúng, chỉ khi nào quét sạch chúng ra khỏi những trưởng duy tình Việt để chúng không có cần hai bên rồi này mới trong trí óc non nớt, trong trưởng của các em nh và làm ô nhiễm môi trường giáo dục, chúng ta mới mong trở lại sự trong sáng cho “tình nguyện của tôi”.

Tàu l, hay t l, hay những khái niệm mới, đều là những đối tượng cần truy quét.

lê hữu

(1) Tiếng phồn thịnh trong nước.

(2) Biểu diễn: màn trình diễn của diễn viên có tay nghề, ví dụ “biểu diễn khiêu vũ trên băng”.

(3) Ý muốn nói “Cần nâng cao ‘phẩm’ (quality)...”, nhưng nói sai thành... ‘lường’ (quantity).